

ประโยค ป.ธ.๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร ๆ พยัญชนะไหน จัดเป็นโฆสและอโฆส ๆ
๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มี ๓๓ ตัว ๆ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ท ฐ ฑ, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ ๒๑ ตัวนี้เป็น โฆส, พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฏ, ต ถ, ป ฝ และ ส ๑๑ ตัวนี้เป็นอโฆส, ° นักปราชญ์ผู้รู้ศัพทศาสตร์ประสงค์เป็นโฆส ส่วนนักปราชญ์ฝ่ายศาสนาประสงค์เป็นโฆสโฆสวิมุตติ พ้นจากโฆสและอโฆส ๆ
๒. อาเทสสนธิกริโยปกรณในสระสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ
ภควตุนตราโย เป็นสนธิอะไร ๆ ตัดและต่ออย่างไร ๆ
๒. อาเทสสนธิกริโยปกรณในสระสนธิ แบ่งเป็น ๒ อย่าง ๆ คือ แปลงสระเบื้องหน้า ๑ แปลงสระเบื้องหลัง ๑ ๆ
ภควตุนตราโย เป็นอาเทสสระสนธิ ๆ ตัดเป็น ภคว + อนุตราโย ถ้ามีสระ อุ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อุ ที่ ภคว เป็น ว เป็น ภควว ต่อเป็น ภควตุนตราโย ๆ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
- ก. คุณนามแบ่งออกเป็นกี่ชั้น ๆ อะไรบ้าง ๆ
- ข. ภควตา มีวิธีทำตัวอย่างใด ๆ
- ค. บูลิงค์ มีการันต์เท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ
- ฆ. ตั้งแต่ ทวิ จนถึง อฏฺฐการส เป็นวจนะและลิงค์อะไร ๆ
- ง. อุทฺธ, วย ในอภัยศัพท์ เป็นนิบาตบอกอะไร ๆ
๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ
- ก. คุณนามแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น ๆ คือ ปกติ ๑ วิเสส ๑ อติวิเสส ๑ ๆ
- ข. ภควตา เป็นได้ ๒ วิภัติ คือ นา ตติยวิภัติ เอกวจนะ และ สฺมา ปัญจมีวิภัติ เอกวจนะ ทำตัวอย่างนี้ คือ ศัพท์เดิมเป็น ภควนตุ ลง นา ตติยวิภัติ เอกวจนะ เอา นตุ กับ นา เป็น ตา สำเร็จรูปเป็น ภควตา แม้ สฺมา ปัญจมีวิภัติก็มีคติเหมือน นา วิภัติ ๆ

ค. ปุ่ลึงค์มีกัรันต์ ๕ ๆ คือ อ อิ อี อุ อู ๆ

ฌ. ตั้งแต่ ทฺวิ จนถึง อฏฺฐาโรส เป็นพหูพจน์อย่างเดียว และเป็น ๓ ลิงค์ ๆ

ง. อุทฺธํ เป็นนิบาตบอกที่, วิย เป็นนิบาตบอกอุปมาอุปไมย ๆ

๔. วิภัตติอาขยาต ๘ หมวดนั้น หมวดไหนบอกให้รู้ความอะไร ๆ บทว่า “นิทฺธเม” ในบาท พระคาถาว่า “นิทฺธเม มลฺมตฺตโน” นี้ แปลว่าอะไร ลงวิภัตติหมวดไหน ๆ

๔. วิภัตติอาขยาต ๘ หมวดนั้น บอกให้รู้ความดังนี้

วัตตมานาวิภัตติ บอกให้รู้ปัจจุบันกาล ๓ อย่าง ปัจจุบันแท้ แปลว่า อยู่ ๑ ปัจจุบันใกล้เคียงอดีต แปลว่า ย่อม ๑ ปัจจุบันไกลอนาคต แปลว่า จะ ๑

ปัญจมีวิภัตติ บอกความยอมตาม แปลว่า ควร ๑ บอกความกำหนด แปลว่า พึง ๑

บอกความรำพึง แปลว่า พึง ๑

ปโรทฺทวิภัตติ บอกให้รู้อดีตกาล ไม่มีกำหนด แปลว่า แล้ว

หิยตฺตนิวิภัตติ บอกให้รู้อดีตกาล ตั้งแต่วานนี้ แปลว่า แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้-แล้ว

อชฺชตฺตนิวิภัตติ บอกให้รู้อดีตกาล ตั้งแต่วันนี้ แปลว่า แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้-แล้ว

ภวิสสันตฺวิภัตติ บอกให้รู้อนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า จัก

กาลาติปตฺตวิภัตติ บอกให้รู้อนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า จัก-แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จักได้-แล้ว

บทว่า “นิทฺธเม” ในบาทพระคาถาว่า “นิทฺธเม มลฺมตฺตโน” นี้ แปลว่า พึงกำจัด หรือ พึงจัด ลง เอยย หมวดสัตตมีวิภัตติ ลบ ยย ออกเสีย คงไว้แต่ เอ ๆ

๕. สาธนะ คืออะไร ๆ มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ นิพพานคามินี (ปฏิปทา) ลงปัจจัยอะไร ๆ เป็นรูปและสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ๆ

๕. สาธนะ คือ ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ ๆ มี ๗ อย่าง ๆ

คือ กัตตุสาธนะ, กัมมสาธนะ, ภาวสาธนะ, กรณสาธนะ, สัมปทานสาธนะ, อปาทานสาธนะ, อธิกรณสาธนะ ๆ

นิพพานคามินี (ปฏิปทา) ลง ณ ปัจจัย เป็น กัตตุรูป กรณสาธนะ ๆ

วิ. นิพพานํ คจฺจนฺติ เอตายาติ นิพพานคามินี (ปฏิปทา)
(ลง อินี ปัจจัย เครื่องหมายอดีตลิงค์)

หรือ ลง ณี ปัจจัย เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ

วิ. นิพพานํ คจฺฉาเปตฺติ นิพพานคามินี (ปฏิปทา) ๆ

๖. วิเสสนบุพพบท กัมมธารยสมาส กับ วิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส ต่างกันอย่างไร ๑
อสขฌายมลา (มนตา) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ๑
๖. ต่างกันอย่างไร คือ วิเสสนบุพพบท กัมมธารยสมาส มีบทวิเสสนะอยู่ต้น บทประธานอยู่ข้าง
 หลัง อุทาหรณ์ **มหนโต ปุริโส = มหาปุริโส** บุรุษใหญ่ ส่วนวิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส
 มีบทวิเสสนะอยู่หลัง บทประธานอยู่หน้า อุทาหรณ์ **สตโต วิเสโส = สตตวิเสโส** สัตว์วิเศษ ๑
อสขฌายมลา (มนตา) เป็น **ฉัญฐิตุลยาธิกรณพหุพพิทิสมาส** มี นบุพพบท กัมมธารยสมาส
 เป็นภายใน มีวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้
 น บพ. กัม. วิ. น สขฌาโย อสขฌาโย
 ฉ. ตุล. วิ. อสขฌาโย มลฺ เยสฺ เต อสขฌายมลา (มนตา) ๑
๗. ตา ปัจจัย มีในตั้ทิตไหนบ้าง ๑ จงตอบพร้อมทั้งยกรูปวิเคราะห์มาประกอบด้วย ๑
๗. ตา ปัจจัย มีใน สมุหัต้ทิต และ ภาวัต้ทิต ๑ ยกรูปวิเคราะห์มาประกอบดังนี้
 ตา ปัจจัย **ในสมุหัต้ทิต** เช่น สหายานํ สมุโห สหายตา
 ประชุมแห่งสหาย ท. ชื่อสหายตา (ประชุมแห่งสหาย)
 ตา ปัจจัย **ในภาวัต้ทิต** เช่น สหายสส ภาโว สหายตา
 ความเป็นแห่งสหาย ชื่อสหายตา ๑

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง